

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2010. gada 12. janvārī *

Lieta C-341/08

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Sozialgericht Dortmund* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2008. gada 25. jūnijā un kas Tiesā reģistrēts 2008. gada 24. jūlijā, tiesvedībā

Domnica Petersen

pret

Berufungsausschuss für Zahnärzte für den Bezirk Westfalen-Lippe,

piedaloties

AOK Westfalen-Lippe,

* Tiesvedības valoda — vācu.

BKK-Landesverband Nordrhein-Westfalen,

Vereinigte IKK,

Deutsche Rentenversicherung Knappschaft-Bahn-See — Dezernat 0.63,

Landwirtschaftliche Krankenkasse NRW,

Verband der Angestellten-Krankenkassen eV,

AEV — Arbeiter-Ersatzkassen-Verband eV,

Kassenzahnärztliche Vereinigung Westfalen-Lippe.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: trešās palātas priekšsēdētājs, kas pilda priekšsēdētāja pienākumus, K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], palātas priekšsēdētāji E. Levits, P. Linda [*P. Lindh*] (referente), tiesneši K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], A. Ross [*A. Rosas*], P. Kūris [*P. Kūris*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*], A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*] un L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*],

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],
sekretāre S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 7. jūlija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Petersenas [*Petersen*] vārdā — H. J. Brinks [*H.-J. Brink*], *Rechtsanwalt*,
- Vācijas valdības vārdā — M. Lumma [*M. Lumma*] un N. Grafs Victums [*N. Graf Vitzthum*], pārstāvji,
- Īrijas vārdā — D. O'Hagans [*D. O'Hagan*], pārstāvis, kam palīdz P. Makgerijs [*P. McGarry*], *BL*,
- Itālijas valdības vārdā — I. Bruni [*I. Bruni*], pārstāve, kurai palīdz M. Ruso [*M. Russo*], *avvocato dello Stato*,
- Polijas valdības vārdā — M. Dovgelevičs [*M. Dowgielewicz*], pārstāvis,

— Eiropas Kopienų Komisijas vārdā — V. Kreišics [*V. Kreuschitz*], J. Enegrāns [*J. Enegren*] un B. Konte [*B. Conte*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2009. gada 3. septembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- ¹ Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīvas 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju (OV L 303, 16. lpp.; turpmāk tekstā — “Direktīva”), 6. panta interpretāciju.
- ² Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp D. Petersenu un *Berufungsausschuss für Zahnärzte für den Bezirk Westfalen-Lippe* (Vestfālenes-Lipes apgabala Zobārstu apelācijas padome) attiecībā uz to, ka šī Apelācijas padome atteicās atļaut attiecīgajai personai strādāt zobārsta, kas ir noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, profesijā pēc 68 gadu vecuma sasniegšanas.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienų tiesiskais regulējums

- ³ Direktīva tika pieņemta uz EKL 13. panta pamata. Šīs direktīvas preambulas devītajā, vienpadsmitajā un divdesmit piektajā apsvērumā ir noteikts:

“(9) Nodarbinātība un profesija ir galvenie elementi, kas garantē vienlīdzīgas iespējas visiem un būtiski veicina pilsoņu līdzdalību ekonomiskajā, kultūras un sociālajā dzīvē un viņu potenciāla izmantošanu.

[..]

- (11) Diskriminācija reliģijas vai uzskatu, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ var apdraudēt EK līguma mērķu sasniegšanu, jo īpaši augsta līmeņa nodarbinātības un sociālās aizsardzības sasniegšanu, dzīves līmeņa un dzīves kvalitātes paaugstināšanu, ekonomisko un sociālo kohēziju un solidaritāti, un personu brīvu pārvietošanos.

[..]

- (25) Vecuma diskriminācijas aizliegums ir nozīmīgs solis, lai sasniegtu nodarbinātības pamatnostādnes izvirzītos mērķus un veicinātu darbaspēka dažādību. Tomēr zināmos apstākļos atšķirīgu attieksmi saistībā ar vecumu var attaisnot, tādēļ ir vajadzīgi īpaši noteikumi, kas var mainīties atkarībā no situācijas

dalībvalstīs. Tādēļ ir svarīgi nošķirt atšķirīgo attieksmi, kas ir attaisnota, konkrēti, ar likumīgu nodarbinātības politiku, darba tirgu un profesionālās izglītības mērķiem, un diskrimināciju, kura jāaizliedz.”

- 4 Saskaņā ar Direktīvas 1. pantu, “lai vienlīdzīgas attieksmes princips stātos spēkā dalībvalstīs, šīs direktīvas mērķis attiecībā uz nodarbinātību un profesiju ir noteikt sistēmu, lai apkarotu diskrimināciju reliģijas, uzskatu, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ”.

- 5 Direktīvas 2. pantā ir noteikts:

“1. Šajā direktīvā “vienlīdzīgas attieksmes princips” nozīmē to, ka nav ne tiešas, ne netiešas diskriminācijas, kuras pamatā ir jebkurš 1. pantā minēts iemesls.

2. Šā panta 1. punktā:

- a) uzskata, ka tiešā diskriminācija notiek tad, ja salīdzināmā situācijā pret vienu personu izturas, ir izturējušies vai izturētos sliktāk nekā pret citu personu jebkura 1. punktā [1. pantā] minēta iemesla dēļ;

[..]

5. Šī direktīva neierobežo attiecīgās valsts tiesību aktos noteiktos pasākumus, kuri demokrātiskā sabiedrībā vajadzīgi sabiedrības drošībai, sabiedriskās kārtības uzturēšanai un kriminālnoziedzumu novēršanai, veselības aizsardzībai un citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai.”

6 Direktīvas 3. panta 1. punkta a) un c) apakšpunktā ir precizēts:

“1. Nepārsniedzot Kopienas kompetenci, šo direktīvu piemēro visām personām gan valsts, gan privātajā sektorā, tostarp valsts iestādēs, attiecībā uz:

a) nosacījumiem darba, pašnodarbinātības un profesijas iegūšanai, to skaitā atlases kritērijiem un darbā pieņemšanas nosacījumiem, lai kāda būtu darbības nozare, un visos profesionālās hierarhijas līmeņos, ietverot paaugstināšanu amatā;

[..]

c) nodarbinātību un darba nosacījumiem, to skaitā atlaišanu un atalgojumu.”

7 Direktīvas 6. panta 1. punktā ir noteikts:

“Neatkarīgi no 2. panta 2. punkta dalībvalstis var paredzēt, ka dažāda attieksme [atšķirīga attieksme], kuras pamatā ir vecums, neveido diskrimināciju, ja attiecīgās valsts tiesību kontekstā tā ir objektīvi un saprātīgi attaisnota ar likumīgu [lēģitīmu] mērķi, tostarp likumīgu [lēģitīmu] nodarbinātības politiku, darba tirgu un profesionālās izglītības mērķiem, un ja šā mērķa sasniegšanas līdzekļi ir atbilstīgi un vajadzīgi.

Šāda dažāda attieksme [atšķirīga attieksme] cita starpā var ietvert:

- a) to, ka nosaka īpašus nosacījumus darba un profesionālās izglītības iespējām, nodarbinātības un profesijas nosacījumus, tostarp atlaišanas un atalgošanas nosacījumus jauniešiem, vecākiem strādniekiem un personām, kuru apgādībā ir citas personas, lai veicinātu viņu profesionālo integrāciju vai nodrošinātu aizsardzību;
- b) to, ka nosaka minimālos nosacījumus attiecībā uz vecumu, profesionālo pieredzi vai darba stāžu, lai iegūtu darbu vai konkrētas ar to saistītas priekšrocības;
- c) to, ka nosaka maksimālo vecumu pieņemšanai darbā, pamatojoties uz izglītības prasībām attiecīgajam amatam vai uz vajadzību pēc saprātīga darba laikposma pirms pensijas.”

- 8 Saskaņā ar Direktīvas 18. panta pirmo daļu tās transponēšana dalībvalstu tiesību sistēmās ir jāveic vēlākais līdz 2003. gada 2. decembrim. Taču saskaņā ar šī panta otro daļu:

“Lai ņemtu vērā konkrētos nosacījumus, dalībvalsts vajadzības gadījumā no 2003. gada 2. decembra var saņemt 3 gadu papildu laiku, proti, kopā 6 gadus, lai ieviestu šīs direktīvas noteikumus par diskrimināciju vecuma un darba nespējas dēļ. Tādā gadījumā dalībvalstis par to tūlīt informē Komisiju. [..]”

- 9 Vācijas Federatīvā Republika izmantoja šo iespēju, kā rezultātā šai dalībvalstij bija jātransponē Direktīvas noteikumi par diskrimināciju vecuma un darba nespējas dēļ vēlākais līdz 2006. gada 2. decembrim.

Valsts tiesiskais regulējums

- 10 Direktīva tika transponēta ar 2006. gada 14. augusta Vispārējo likumu par vienlīdzīgu attieksmi (*Allgemeines Gleichbehandlungsgesetz, BGBl. 2006 I, 1897. lpp.*; turpmāk tekstā — “AGG”). Ar šo likumu netika ne atcelta, ne grozīta tālāk minētā vecuma robeža zobārstiem, kas ir noslēguši līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm.
- 11 Ar 1992. gada 21. decembra Obligātās veselības apdrošināšanas nodrošināšanas un sistēmas uzlabošanas likumu (*Gesetz zur Sicherung und Strukturverbesserung der gesetzlichen Krankenversicherung, BGBl. 1992 I, 2266. lpp.*; turpmāk tekstā — “GSG 1993”) tika ieviesta maksimālā vecuma robeža, kas piemērojama ārstiem, kuri noslēguši līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, un kas kopš 2003. gada 14. novembra ir iekļauta Sociālā nodrošinājuma kodeksa (*Sozialgesetzbuch, BGBl. 2003 I, 2190. lpp.*; turpmāk tekstā — “SGB V”) V grāmatas 95. panta 7. punkta trešajā teikumā.

- 12 Minētā 95. panta 7. punkta trešajā teikumā ir paredzēts, ka, sākot no 1999. gada 1. janvāra, atļauja strādāt par ārstu, kurš noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, beidzas tā ceturkšņa beigās, kurā ārsts, kas ir noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, sasniedz pilnu 68 gadu vecumu.
- 13 Saskaņā ar *SGB V* 72. panta 1. punkta otro teikumu šī tiesību norma pēc analogijas ir piemērojama arī zobārstiem, kuri ir noslēguši līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm.
- 14 Iesniedzējtiesa norāda, ka šī vecuma robeža tika noteikta *SGB V* 102. pantā, ar kuru tika ieviests ārstu (zobārstu) apstiprināšanas mehānisms atkarībā no reģionu vajadzībām, un arī tā bija piemērojama sākot no 1999. gada 1. janvāra.
- 15 *GSG* 1993 pamatojums ir formulēts šādi:

“Ārstu, kas ir slēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, skaita pieaugums ir viens no galvenajiem cēloņiem tam, ka obligātajā veselības apdrošināšanā ir pārāk liels izdevumu pieaugums. Ņemot vērā pastāvīgi pieaugošo ārstu, kas ir slēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, skaitu, ir radusies vajadzība ārstu, kas ir slēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, skaitu ierobežot. Pārāk lielu piedāvājumu nevar samazināt, vienīgi ierobežojot izsniegtās atļaujas un līdz ar to uz jaunās ārstu paaudzes rēķina. Šajā nolūkā arī ārstiem, kas ir slēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, ir jānosaka obligātā vecuma robeža.”

16 No iesniedzējtiesas sniegtajām norādēm izriet, ka šī vecuma robeža ir piemērojama, ievērojot četrus šādus izņēmumus, no kuriem pirmie trīs ir iekļauti attiecīgajā tiesību aktā un pēdējais izriet no turpmākā:

- attiecīgā persona brīdī, kad tā sasniedza pilnu 68 gadu vecumu, par ārstu (zobārstu), kas noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, ir nostrādājusi mazāk nekā 20 gadus un atļauja veikt šo darbu tai bija jau pirms 1993. gada 1. janvāra; šādos gadījumos atļauja tiek pagarināta ilgākais līdz šā 20 gadu termiņa beigām;
- noteiktos iecirkņos reģionā, attiecībā uz kuru izdod atļaujas, pietrūkst vai drīz var pietrūkt ārstu (zobārstu), kas noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm;
- ārsts (zobārsts), kas ir noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, ir slims, atrodas atvaļinājumā vai piedalās izglītības pasākumos,
- tā kā tiesiskais regulējums attiecas tikai uz tiem ārstiem (zobārstiem), kas savu darbību veic obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas ietvaros, tad ārsti un zobārsti, kas darbojas ārpus šīs sistēmas, var strādāt savā profesijā bez vecuma ierobežojuma.

17 Ar 2006. gada 22. decembra Likumu par ārstu, kuri noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, darbību regulējošo tiesību normu un citu likumu grozījumiem (*Gesetz zur Änderung des Vertragsarztrechts und anderer Gesetze — Vertragsarztänderungsgesetz*, BGBl. 2006, 3439. lpp.) likumdevējs no 2007. gada 1. janvāra atcēla SGB V 102. pantu, kas paredzēja ārstu (zobārstu) kvotas atkarībā no reģionu vajadzībām, taču saglabāja vecuma robežu, par kuru ir runa pamata lietā.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

- 18 D. Petersena, kas dzimusi 1939. gada 24. aprīlī, sasniedza 68 gadu vecumu 2007. gadā. Kopš 1974. gada 1. aprīļa viņai tika atļauts veikt zobārsta pakalpojumus, par kuru sniegšanu ir noslēgts līgums ar sociālās apdrošināšanas iestādēm.
- 19 Ar 2007. gada 25. aprīļa lēmumu *Zulassungsausschuss für Zahnärzte für den Bezirk Westfalen-Lippe* (Vestfālenes-Lipes apgabala Zobārstu darba atļauju izsniegšanas komisija) konstatēja, ka D. Petersenas atļaujas sniegt zobārsta pakalpojumus, par kuru sniegšanu ir noslēgts līgums ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, termiņš beidzas 2007. gada 30. jūnijā.
- 20 D. Petersena par šo lēmumu iesniedza sūdzību, tostarp norādot, ka tas ir pretrunā Direktīvai un *AGG*.
- 21 Tā kā viņas sūdzība ar *Berufungsausschuss für Zahnärzte für den Bezirk Westfalen-Lippe* lēmumu tika noraidīta, D. Petersena iesniedza prasību par šo lēmumu *Sozialgericht Dortmund* [Dortmundes Sociālo lietu tiesā].
- 22 Šī tiesa norāda, ka, ievērojot valsts tiesības, D. Petersenas sūdzība tika noraidīta likumīgi. Šajā sakarā tā min *Bundessozialgericht* [Federālās Sociālo lietu tiesas] un *Bundesverfassungsgericht* [Federālās Konstitucionālās tiesas] veiktās analīzes, saskaņā ar kurām vecuma robeža pamata lietā bija pamatota, tomēr šo tiesu pamatojumi bija atšķirīgi. *Bundessozialgericht* uzskatīja, ka šī vecuma robeža ļāva nodrošināt slodžu sadali starp paaudzēm un ka tā bija vajadzīga, lai saglabātu nodarbinātības iespējas jauniem zobārstiem, kuri noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm. Tomēr iesniedzējtiesa uzskata, ka šis pamatojums vairs nebūtu spēkā, ja tiktu atceltas ārstu, kuri noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, kvotas un ja samazinātos veselības aprūpes pakalpojumu pārmērīgi lielais piedāvājums.

- 23 Turpretim iesniedzējtiesa atbalsta mērķi, kuru izvirzīja *Bundesverfassungsgericht* 2007. gada 7. augusta spriedumā. Saskaņā ar šo spriedumu minētais vecuma ierobežojums bija pamatots ar nepieciešamību aizsargāt obligātajai veselības apdrošināšanas sistēmai piederošos pacientus pret risku, ko rada gados vecāki zobārsti, kuri ir noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, sakarā ar to, ka to sniegums vairs nav optimāls. *Bundesverfassungsgericht* izmantoja analīzi, ko tā bija izstrādājusi iepriekš 1998. gada spriedumā, un atzina, ka likumdevējam, ņemot vērā tā rīcības brīvību, nebija jāparedz individuāla pārbaude, kas ļautu pārliecināties par katra ārsta, kurš noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm un sasniedzis 68 gadu vecumu, fiziskajām un garīgajām darba spējām. Tieši pretēji, likumdevējs varēja pieņemt vispārēju tiesisko regulējumu, kura pamatā ir pieredzes rezultātā iegūti dati. *Bundesverfassungsgericht* arī nosprieda, ka tam, ka apdrošināto personu veselības aizsardzības aspekts nav pieminēts attiecīgā likuma pamatojumā, nav nozīmes, un atgādināja, ka, pārbaudot tiesību normas atbilstību konstitūcijai, ir jāņem vērā visi aspekti, pat ja tie nav minēti likuma pamatojumā.
- 24 Tomēr iesniedzējtiesa nav pārliecināta, ka šāda analīze būtu piemērojama arī attiecībā uz Direktīvu. Tā uzskata, ka vecuma ierobežojums pamata lietā nav pasākums Direktīvas 2. panta 5. punkta izpratnē, jo veselības aizsardzība, kā uzskatīja arī pats likumdevējs, nebija iemesls attiecīgās tiesību normas pieņemšanai. Tāpat šī vecuma robeža nebija uzskatāma arī par istu un izšķirīgu prasību Direktīvas 4. panta 1. punkta izpratnē, ņemot vērā noteiktos izņēmumus. Visbeidzot, šī tiesa apšaubā minētās vecuma robežas atbilstību Direktīvas 6. panta 1. punktam.
- 25 Minētā tiesa vēlas zināt, vai apdrošināto personu veselības aizsardzību, ko izvirzīja *Bundesverfassungsgericht*, var uzskatīt par likumīgu mērķi minētās tiesību normas izpratnē, zinot, ka šis mērķis patiesībā neatbilda likumdevēja nodomam.
- 26 Visbeidzot iesniedzējtiesa uzsver, ka vecuma robeža pamata lietā ir ļoti neizdevīga zobārstiem, kuri ir noslēguši līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm un kuri vēlas savu darbību turpināt arī pēc šīs robežas sasniegšanas, jo 90 % iedzīvotāju ir apdrošināti obligātās veselības apdrošināšanas sistēmā, kuras pamatā ir sistēma, kas paredz

vienošanos ar sociālās apdrošināšanas iestādēm. Tā vēlas zināt, vai būtu iespējams mazāk ierobežojošs pasākums, piemēram, individuālās situācijas izvērtējums katrā konkrētā gadījumā.

27 Šādos apstākļos *Sozialgericht Dortmund* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai tiesiskais regulējums par maksimālā vecuma robežas noteikšanu, lai varētu strādāt profesijā (šajā gadījumā par zobārstu, kas ir noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm), Direktīvas [...] 6. panta izpratnē var būt objektīvs un samērīgs leģitīmu interešu aizsardzības pasākums (šajā gadījumā pacientu, kas apdrošināti obligātās veselības apdrošināšanas sistēmā, veselības aizsardzība) un šā mērķa sasniegšanai piemērots un vajadzīgs līdzeklis, ja tas noteikts, pamatojoties tikai uz pieņēmumu, kas balstās uz “vispārēju dzīves pieredzi”, ka, sasniedzot noteiktu vecumu, samazinās vispārējās darba spējas, nekādā veidā neņemot vērā attiecīgās personas individuālās darba spējas?

- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša: vai arī tādā gadījumā var pieņemt, ka [likumam] ir leģitīms mērķis Direktīvas [...] 6. panta izpratnē (šajā gadījumā pacientu, kas apdrošināti obligātās veselības apdrošināšanas sistēmā, veselības aizsardzība), ja valsts likumdevējam, īstenojot savas likumdošanas pilnvaras, šis mērķis vispār nav bijis svarīgs?

- 3) Ja atbilde uz pirmo vai otro jautājumu ir noliedzoša: vai pirms Direktīvas [...] spēkā stāšanās pieņemtu likumu, kurš nav atbilstošs šai direktīvai, var nepiemērot, ņemot vērā Eiropas Kopienu tiesību pārākumu, ja valsts tiesību akts, ar kuru transponē direktīvu (šajā gadījumā — [AGG], diskriminācijas aizlieguma pārkāpuma gadījumā šādas juridiskas sekas neparedz?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pieņemamību

- 28 Vācijas valdība rakstveida apsvērumos apgalvo, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieņemams, ņemot vērā paredzamos Vācijas tiesību aktu grozījumus, kuru rezultātā tiks atcelts aizliegums strādāt zobārsta, kas ir noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, profesijā pēc 68 gadu vecuma sasniegšanas.
- 29 Šajā sakarā pietiek piebilst, kā norādīja ģenerālvokāts savu secinājumu 32. punktā, ka faktam, ka notiks šādas izmaiņas, nav nozīmes. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka D. Petersenai tika atņemta atļauja strādāt zobārsta, kas ir noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, profesijā un ka, sākot no 2007. gada 30. jūnija, viņai tika liegta iespēja strādāt šajā profesijā. No minētā izriet, ka Tiesas atbilde uz uzdotajiem jautājumiem noteiks strīda iznākumu pamata lietā un ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams.

Par pirmo un otro jautājumu

- 30 Ar savu pirmo un otro jautājumu, kas izskatāmi kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 6. panta 1. punkts pieļauj tādu valsts pasākumu, ar kuru tiek noteikta maksimālā vecuma robeža, kas šajā gadījumā ir 68 gadi, darbam zobārsta, kas ir noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, profesijā, lai aizsargātu pacientu, kas ir apdrošināti obligātās veselības apdrošināšanas sistēmā, veselību, pieņemot, ka šo zobārstu darba spējas mazinās pēc šī vecuma sasniegšanas. Tāpat tā jautā, vai ir nozīme tam, ka likumdevējs neņēma vērā šo mērķi.

- 31 Lai atbildētu uz minētajiem jautājumiem, ir jānoskaidro, vai tiesiskais regulējums pamata lietā ietilpst Direktīvas piemērošanas jomā, vai tas paredz atšķirīgu attieksmi atkarībā no vecuma, un apstiprinošas atbildes gadījumā — vai Direktīva nepieļauj šādu atšķirīgu attieksmi.
- 32 Attiecībā, pirmkārt, uz Direktīvas piemērošanas jomu ir jākonstatē, ka no Direktīvas 3. panta 1. punkta a) un c) apakšpunkta izriet, ka to piemēro, ievērojot Kopienai piešķirtās pilnvaras, visām personām attiecībā uz nosacījumiem darba, pašnodarbinātības un profesijas iegūšanai, kā arī nodarbinātības un darba nosacījumiem, to skaitā atlaišanu un atalgojumu (skat. 2007. gada 16. oktobra spriedumu lietā C-411/05 *Palacios de la Villa*, Krājums, I-8531. lpp., 43. punkts, un 2009. gada 5. marta spriedumu lietā C-388/07 *Age Concern England*, Krājums, I-1569. lpp., 24. punkts).
- 33 Pasākums pamata lietā nosaka maksimālā vecuma robežu, lai strādātu zobārsta profesijā obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas ietvaros. Kā izriet no iesniedzējtiesas sniegtās informācijas, 90 % pacientu ir apdrošināti šajā sistēmā. No tā izriet, ka fakts, ka zobārsts nevar strādāt obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas ietvaros, var ierobežot pieprasījumu pēc viņa sniegtajiem pakalpojumiem. Tādējādi, nosakot vecumu, pēc kura sasniegšanas vairs nav iespējams strādāt par zobārstu, kas ir noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, *SGB V* 95. panta 7. punkta trešais teikums ietekmē nosacījumus darba, pašnodarbinātības un profesijas iegūšanai Direktīvas 3. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, kā arī nodarbinātības un darba nosacījumus tās 3. panta 1. punkta c) apakšpunkta izpratnē.
- 34 Otrkārt, attiecībā uz jautājumu par to, vai attiecīgais tiesību akts pamata lietā rada atšķirīgu attieksmi atkarībā no vecuma, ciktāl runa ir par nodarbinātību un darbu, ir jākonstatē, ka saskaņā ar Direktīvas 2. panta 1. punktu šajā direktīvā “vienlīdzīgas attieksmes princips” nozīmē, ka nav ne tiešas, ne netiešas diskriminācijas, kuras pamatā ir jebkurš šīs direktīvas 1. pantā minētais iemesls. Tās 2. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir precizēts, ka, piemērojot tās 1. punktu, uzskata, ka tiešā diskriminācija notiek tad, ja salīdzināmā situācijā pret vienu personu izturas sliktāk nekā pret citu personu jebkura

Direktīvas 1. pantā minētā iemesla dēļ (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Palacios de la Villa*, 50. punkts, un lietā *Age Concern England*, 33. punkts).

- 35 Tādas tiesību normas kā *SGB V* 95. panta 7. punkta trešā teikuma piemērošanas rezultātā attiecībā pret personām, šajā gadījumā zobārstiem, kuri noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, tiek piemērota sliktāka attieksme nekā pret citām personām, kas strādā šajā pašā profesijā, jo pirmās minētās ir pārsniegušas 68 gadu vecumu. Šāda tiesību norma Direktīvas izpratnē rada atšķirīgu attieksmi vecuma dēļ.
- 36 Treškārt, ir jānoskaidro, vai atšķirīgā attieksme, kas izriet no *SGB V* 95. panta 7. punkta trešā teikuma piemērošanas, ir vai nav pretrunā Direktīvai.
- 37 Šajā sakarā ir jānoskaidro mērķis, kādu ir paredzēts sasniegt ar pasākumu pamata lietā, lai noskaidrotu tos Direktīvas noteikumus, saskaņā ar kuriem ir jāveic šī pasākuma pārbaude.
- 38 Iesniedzējtiesa ir minējusi vairākus mērķus, proti, pirmkārt, pacientu, kas ir apdrošināti obligātās veselības apdrošināšanas sistēmā, veselības aizsardzību, pieņemot, ka zobārstu darba kvalitāte pazeminās pēc noteikta vecuma sasniegšanas, otrkārt, nodarbinātības iespēju sadali starp paaudzēm un, treškārt, Vācijas veselības aprūpes sistēmas finanšu līdzsvaru. Tomēr tā izvēlējās tikai vienu, proti, pirmo, vienlaikus uzsverot, ka šis mērķis neatbilda likumdevēja nodomam.

- 39 Jāteic, ka iesniedzējtiesa neatsaucās uz sagatavošanas procesu, parlamentārajām debatēm vai likuma motīvu daļu, kas ļautu izprast iemeslus, kāpēc tika saglabāta tiesību norma, kas nosaka vecuma robežu pamata lietā, savukārt tiesību norma, kas to papildināja un kas paredzēja ārstu (zobārstu) kvotas atkarībā no reģionu vajadzībām, tika atcelta.
- 40 Kā Tiesa jau ir atzinusi, ja attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā nav precizēts izvirzītais mērķis, ir svarīgi, ka citi attiecīgā pasākuma elementi, ņemot vērā tā vispārējo kontekstu, ļauj noteikt pasākuma mērķi, lai varētu īstenot tiesas kontroli pār tā tiesiskumu, kā arī šī mērķa īstenošanai izmantoto līdzekļu atbilstību un nepieciešamību (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Palacios de la Villa*, 57. punkts, un lietā *Age Concern England*, 45. punkts).
- 41 Šajā sakarā Vācijas valdība savos apsvērumos, kurus tā iesniedza Tiesai tiesas sēdē, norādīja, ka likumdevējs vēlējās saglabāt pamata lietā minēto vecuma robežu uz noteiktu novērošanas laiku, lai pārbaudītu, ka problēmas saistībā ar veselības aprūpes pakalpojumu pārmērīgi lielo piedāvājumu no zobārstu, kas ir noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, puses patiešām vairs neeksistē, lai gan kvotas ir atceltas. Gaidot šīs pārbaudes rezultātus, likumdevējs uzskatīja, ka piesardzības labad būtu jāsaglabā pasākumi, kas paredz samazināt zobārstu, kuri ir noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, skaitu un līdz ar to arī izmaksas saistībā ar veselības aprūpi, nosakot, ka praktizējošie ārsti, kas ir sasnieguši 68 gadu vecumu, vairs nevar veikt savu darbu obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas ietvaros. Līdz ar to, saglabājot minēto vecuma robežu, pēc šīs valdības domām, tiktu turpināta GSG 1993 sākotnējā mērķa īstenošana, proti, galvenokārt kontrolēt ar sabiedrības veselības aprūpi saistītos izdevumus.
- 42 Strīdā pamata lietā galu galā tieši valsts tiesai, kuras ekskluzīvā jurisdikcijā ir tajā ierosinātās lietas faktu vērtējums un piemērojamo valsts tiesību aktu interpretācija, ir jānoskaidro iemesls, kāpēc būtu jāsaglabā attiecīgais pasākums un līdz ar to jāidentificē tā mērķis.

- 43 Lai valsts tiesai sniegtu lietderīgu atbildi, kas ļautu tai izskatīt pamata lietu, ir jānoskaidro, ņemot vērā katru no trīs izvirzītajiem mērķiem, vai Direktīva aizliedz atšķirīgu attieksmi vecuma dēļ, kāda ir pamata lietā.

Par pirmo un trešo izvirzīto mērķi

- 44 Pirmais un trešais mērķis ir jāizvērtē kopā. Pirmais, skatot to no ārstu un zobārstu kompetences aspekta, attiecas tieši uz pacientu veselības jomu. Arī trešais, lai gan tas attiecas uz obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas finanšu līdzsvaru, skar tieši šo jomu, taču skatot to no atšķirīga aspekta.
- 45 No judikatūras izriet, ka sabiedrības veselības aizsardzības mērķis ietver ne tikai mērķi saglabāt kvalitatīvus medicīniskos pakalpojumus, bet arī mērķi novērst sociālā nodrošinājuma sistēmas finanšu līdzsvara būtiska apdraudējuma risku, ciktāl tie abi sekmē sabiedrības veselības aizsardzības nodrošināšanu augstākā līmenī (šajā ziņā skat. 2006. gada 16. maija spriedumu lietā C-372/04 *Watts*, Krājums, I-4325. lpp., 103. un 104. punkts, kā arī 2009. gada 10. marta spriedumu lietā C-169/07 *Hartlauer*, Krājums, I-1721. lpp., 46. un 47. punkts).
- 46 Kā norādīja ģenerālvokāts savu secinājumu 53. punktā, ir jāuzskata, ka gadījumā, ja SGB V 95. panta 7. punkta trešajā teikumā noteiktā 68 gadu vecuma robeža ir instruments, kas pieder zobārstniecības pakalpojumu piedāvājuma plānošanas politikai, kuras mērķis ir nodrošināt obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas veselības aprūpes izmaksu pieauguma kontroli, tad šīs vecuma robežas mērķis ir sabiedrības veselības aizsardzība no obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas finanšu līdzsvara saglabāšanas aspekta.

- 47 Attiecībā uz atbilstošajām Direktīvas normām iesniedzējtiesa uzskata, ka pasākuma pamata lietā atbilstības Direktīvai pārbaude ir jāveic saskaņā ar tās 6. panta 1. punktu.
- 48 Tomēr jāatgādina, ka fakts, ka valsts tiesa, formāli raugoties, prejudiciālo jautājumu ir formulējusi, atsaucoties uz noteiktām Kopienų tiesību normām, neliedz Tiesai sniegt šai tiesai visus Kopienų tiesību interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izspriežot iztiesājamo lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa, formulējot savus jautājumus, ir vai nav uz tiem atsaukusies. Šajā sakarā Tiesai no visas valsts tiesas iesniegtās informācijas un tostarp no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu pamatojuma ir tiesības izdalīt tos Kopienų tiesību elementus, kuriem ir nepieciešama interpretācija, ņemot vērā strīda priekšmetu (skat. 2009. gada 27. oktobra spriedumu lietā C-115/08 *ČEZ*, Krājums, I-10265. lpp., 81. punkts).
- 49 Šajā sakarā ir jāteic, ka Direktīvas 2. panta 5. punktā ir skaidri minēta veselības aizsardzība. Saskaņā ar šo tiesību normu šī direktīva neierobežo valsts tiesību aktos noteiktos pasākumus, kuri demokrātiskā sabiedrībā vajadzīgi arī veselības aizsardzībai.
- 50 Tāpēc pirmais un trešais mērķis ir jāizvērtē, ņemot vērā šo 2. panta 5. punktu.
- 51 Attiecībā uz pasākumu, kas pieņemts veselības aizsardzības jomā, ir jāatgādina, ka saskaņā ar judikatūru un EKL 152. panta 5. punktu dalībvalstis saglabā tiesības organizēt to sociālā nodrošinājuma sistēmu un it īpaši pieņemt noteikumus par ārstniecības pakalpojumu un medicīniskās aprūpes organizēšanu un sniegšanu. Protams, dalībvalstīm šīs tiesības ir jāīsteno, ievērojot Kopienų tiesības, bet, novērtējot, vai šis pienākums ir ievērots, ir jāņem vērā fakts, ka dalībvalsts pati var izlemt, kādā apmērā tā vēlas nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību un veidu, kādā tas ir sasniedzams. Tā kā šis aizsardzības apmērs dažādās dalībvalstīs var būt atšķirīgs,

dalībvalstīm ir jāpiešķir rīcības brīvība (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Hartlauer*, 29. un 30. punkts, kā arī 2009. gada 19. maija spriedumu apvienotajās lietās C-171/07 un C-172/07 *Apothekerkammer des Saarlandes* u.c., Krājums, I-4171. lpp., 18. un 19. punkts).

52 Ņemot vērā minēto rīcības brīvību, ir jāatzīst, ka saskaņā ar Direktīvas 2. panta 5. punktu dalībvalsts var uzskatīt par nepieciešamu noteikt vecuma robežu darbam tādā ārsta profesijā kā, piemēram, zobārsts, lai aizsargātu pacientu veselību. Šo apsvērumu piemēro gan tad, kad veselības aizsardzība ir kā mērķis vai nu no zobārstu kompetences aspekta, vai no valsts veselības aprūpes sistēmas finanšu līdzsvara aspekta. Attiecībā uz pēdējo nevar izslēgt, ka sakarā ar zobārstu, kuri ir noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, skaita palielināšanos var rasties pārmērīgi liels veselības aprūpes pakalpojumu piedāvājums, kas savukārt nozīmētu pārāk lielas izmaksas valstij, un ka visvecāko zobārstu aiziešana no darba ļautu samazināt šīs izmaksas un izvairīties no būtiska apdraudējuma riska attiecībā uz sociālā nodrošinājuma sistēmas stabilitāti. Attiecībā uz 68 gadu vecuma robežas noteikšanu ir jāteic, ka šo vecumu var uzskatīt par pietiekami lielu, lai to izmantotu kā robežpunktu atļaujas strādāt par zobārstu, kas ir noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, piešķiršanai.

53 Tāpat, lai novērtētu pasākuma nepieciešamību attiecībā uz izvirzīto mērķi, ir jāpārbauda arī, vai izņēmumi attiecībā uz vecuma ierobežojumu pamata lietā neapdraud attiecīgā tiesību akta konsekvenci, virzot uz šim mērķim pretēju rezultātu. Jāatgādina, ka valsts tiesiskais regulējums var nodrošināt izvirzītā mērķa sasniegšanu vienīgi tad, ja tas patiešām atbilst vēlmei to sasniegt saskanīgā un sistemātiskā veidā (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Hartlauer*, 55. punkts).

54 Kā izriet no šī sprieduma 16. punkta, tiesību normai pamata lietā ir četri izņēmumi. Otrais un trešais izņēmums attiecas uz zobārstu, kas noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, trūkumu sakarā vai nu ar praktizējošo ārstu trūkumu noteiktos reģionos, vai nu šo ārstu slimības, atrašanās atvaļinājumā vai piedalīšanās

izglītības pasākumos dēļ. Šādos gadījumos pacientus, kas ir apdrošināti obligātās veselības apdrošināšanas sistēmā, var ārstēt zobārsti, kas ir pārsnieguši 68 gadu vecumu.

- 55 Ir skaidrs, ka šie izņēmumi nekavē ar veselības aizsardzību saistītā mērķa sasniegšanu. Tieši pretēji, to mērķis ir nodrošināt, ka attiecīgie pacienti tomēr tiek izārstēti. Turklāt, būdami izstrādāti situācijām, kad nav pietiekams zobārstniecības pakalpojumu piedāvājums, tie pēc savas būtības nekādi nevar izraisīt minēto pakalpojumu pārmērīgi lielu piedāvājumu, kas varētu apdraudēt valsts veselības aprūpes sistēmas finanšu līdzsvaru.
- 56 Pirmais izņēmums attiecas uz zobārstiem, kuri ir noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm un kuriem piešķirta darba atļauja, sākot no 1993. gada 1. janvāra, bet kuri, sasniedzot 68 gadu vecumu, nav nostrādājuši 20 gadus obligātās veselības apdrošināšanas sistēmā. No Tiesai iesniegtajiem apsvērumiem izriet, ka šī izņēmuma mērķis ir novērst nelabvēlīgāku attieksmi par zobārstiem, kuri attiecīgo tiesību aktu pamata lietā spēkā stāšanās brīdī un esot jau lielā vecumā nav nostrādājuši pietiekami ilgu laiku, lai būtu tiesīgi saņemt vecuma pensiju. Šis izņēmums it īpaši attiecas uz zobārstiem, kuri ir noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm un ir no agrākās Vācijas Demokrātiskās Republikas. Saskaņā ar Vācijas valdības teikto, kurai šajā sakarā neviens neiebilda, zobārsti, uz kuriem attiecas minētais izņēmums, tomēr pārstāv tikai vienu konkrētu grupu, turklāt šis izņēmums ir spēkā tikai noteiktu laiku, jo tas zaudē spēku vēlākais pēc 20 gadiem.
- 57 Ņemot vērā šos faktorus, kuri samazina šī pirmā izņēmuma piemērošanas jomu, ir jāuzskata, ka tas neapdraud tiesiskā regulējuma pamata lietā konsekvenci, ņemot vērā ar pacientu, kas ir apdrošināti obligātās veselības apdrošināšanas sistēmā, veselības aizsardzību saistīto mērķi, skatot to vai nu no zobārstu, kuri ir noslēguši līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, kompetences aspekta, vai nu obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas finanšu līdzsvara aspekta.
- 58 Ceturtais izņēmums pats par sevi tiesību aktā neparādās, bet izriet no tā piemērošanas jomas. *SGB V* 95. panta 7. punkta trešais teikums attiecas tikai uz tiem zobārstiem, kas veic savu darbību obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas ietvaros. Tādējādi ārpus

šīs sistēmas zobārsti var strādāt savā profesijā bez vecuma ierobežojuma, un līdz ar to pacienti var saņemt zobārstniecības pakalpojumus no zobārstiem, kas ir vecāki par 68 gadiem.

- 59 Protams, Tiesa ir pieļāvusi arī dažus izņēmumus normām, kas pieņemtas veselības aizsardzības vārdā, taču tie ir ierobežoti laikā un arī piemērošanas jomā (skat. 2009. gada 19. maija spriedumu lietā C-531/06 Komisija/Itālija, Krājums, I-4103. lpp., 73. punkts).
- 60 Turklāt, lai novērtētu šī ceturtā izņēmuma ietekmi uz tiesību akta pamata lietā konsekvenci saskaņā ar Direktīvas 2. panta 5. punktu, ir jāņem vērā šīs tiesību normas būtība un formulējums. Tā kā runa ir par atkāpi no diskriminācijas aizlieguma principa, šī tiesību norma ir jāinterpretē šauri. Arī 2. panta 5. punktā izmantotais formulējums liecina par šādu pieeju.
- 61 Tiesību akts, kas pieļauj tik plašu izņēmumu kā izņēmums attiecībā uz zobārstiem, kas strādā ārpus obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas, nevar tikt uzskatīts par būtisku sabiedrības veselības aizsardzībai. Ja vecuma ierobežojuma pamata lietā mērķis ir pacientu veselības aizsardzība, skatot to no attiecīgo praktizējošo ārstu kompetences aspekta, ir jākonstatē, ka, piemērojot šo izņēmumu, pacienti netiek aizsargāti. Tādējādi šķiet, ka šis izņēmums ir vērsts pret izvērzīto mērķi. Turklāt tas nav ierobežots laikā un, kaut arī nav iesniegti nekādi skaitliski dati, to ir iespējams piemērot visiem zobārstiem, un šķiet, ka tas ietekmēs ievērojamu pacientu skaitu.
- 62 Tāpēc ir jāuzskata, ka, ja ar tiesību aktu pamata lietā izvērzītais mērķis ir pacientu veselības aizsardzība, skatoties no ārstu un zobārstu kompetences aspekta, tad šis tiesību akts rada nekonsekvenci minētā ceturtā izņēmuma eksistences dēļ. Šajā

gadījumā nav nepieciešams noteikt vecuma robežu zobārstiem, kuri ir noslēguši līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, lai aizsargātu veselību Direktīvas 2. panta 5. punkta izpratnē.

⁶³ Turpretim, ja minētā tiesību akta mērķis ir saglabāt sabiedrības veselības aprūpes sistēmas finanšu līdzsvaru, tad šis ceturtais izņēmums nekavē izvirzītā mērķa sasniegšanu. Šī sistēma pieder jomai, kuras finansēšanu veic valsts un pēc definīcijas neaptver privātās veselības aprūpes sistēmu. Līdz ar to vecuma robežas, kas ir piemērojama tikai tiem zobārstiem, kas noslēguši līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, noteikšana, lai kontrolētu sabiedrības veselības aprūpes jomas izmaksas, ir saderīga ar izvirzīto mērķi. Fakts, ka zobārsti, kas strādā ārpus obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas, netiek skarti, līdz ar to neapdraud attiecīgā tiesību akta konsekvenci.

⁶⁴ Tāpēc, ciktāl tiesību akta, kas paredz šo vecuma robežu, mērķis ir novērst sociālā nodrošinājuma sistēmas finanšu līdzsvara būtiska apdraudējuma risku, lai nodrošinātu augstu sabiedrības veselības aizsardzības līmeni, kas ir jāvērtē valsts tiesai, šo tiesību aktu var uzskatīt par saderīgu ar Direktīvas 2. panta 5. punktu.

Par otru izvirzīto mērķi

⁶⁵ No lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka *Bundessozialgericht* uzskatīja, ka vecuma robeža pamata lietā bija pamatota ar otro mērķi, kas ir vērsts uz nodarbinātības iespēju sadali starp paaudzēm zobārstu, kas ir noslēguši līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, profesijā. Uz šo mērķi pakārtoti atsaucās arī Vācijas valdība savos mutvārdu apsvērumos.

- 66 Minētais mērķis Direktīvas 2. panta 5. punktā nav paredzēts. Taču ir jāpārbauda, vai to var uzskatīt par likumīgu mērķi Direktīvas 6. panta 1. punkta izpratnē.
- 67 Saskaņā ar Direktīvas 6. panta 1. punktu mērķi, kurus var uzskatīt par “likumīgiem” minētās tiesību normas izpratnē, ir tostarp nodarbinātības politikas, darba tirgus un profesionālās izglītības likumīgu mērķi.
- 68 Šajā sakarā Tiesa jau ir atzinusi, ka nodarbinātības sekmēšana neapšaubāmi ir dalībvalstu sociālās vai nodarbinātības politikas likumīgs mērķis un šim atzinumam acīmredzami ir jāattiecas uz valsts darba tirgus politikas instrumentiem, kuru mērķis ir uzlabot atsevišķu kategoriju darba ņēmēju iespējas sākt strādāt (skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Palacios de la Villa*, 65. punkts). Tāpat pasākums, kas tiek veikts, lai atvieglotu pieeju jauniešiem strādāt zobārsta profesijā obligātās apdrošināšanas sistēmas ietvaros, var tikt uzskatīts par pasākumu, kas attiecas uz nodarbinātības politiku.
- 69 Tāpat saskaņā ar Direktīvas 6. panta 1. punktu ir jāpārbauda, vai pasākumi, kas ieviesti, lai sasniegtu šo mērķi, ir “atbilstīgi un vajadzīgi”.
- 70 Šajā sakarā, ņemot vērā nodarbinātības situācijas attīstību attiecīgajā nozarē, nešķiet, ka dalībvalsts iestādes nepamatoti uzskata, ka vecuma robežas, kuras mērķis ir panākt, lai no darba tirgus aiziet vecākie praktizējošie ārsti, piemērošana varētu veicināt jaunāku profesionāļu nodarbināšanu. Attiecībā uz 68 gadu vecuma robežas noteikšanu, kā tika norādīts šī sprieduma 52. punktā, šis vecums šķiet pietiekami liels, lai to izmantotu kā robežpunktu atļaujas strādāt par zobārstu, kas ir noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, piešķiršanai.

- 71 Tomēr rodas jautājums, vai vecuma robežas piemērošana ir atbilstoša un vajadzīga, lai sasniegtu izvirzīto mērķi. Jāteic, ka gadījumā, ja zobārstu, kas noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, skaits attiecīgajā darba tirgū nav pārmērīgi liels salīdzinājumā ar pacientu vajadzībām, jauniem profesionāļiem un it īpaši gados jauniem profesionāļiem iekļūšana tirgū parasti ir iespējama neatkarīgi no zobārstu, kas ir pārsnieguši noteiktu vecumu, šajā gadījumā 68 gadus, klātbūtnes. Šādā gadījumā vecuma robežas noteikšana nebūtu ne atbilstoša, ne vajadzīga izvirzītā mērķa sasniegšanai.
- 72 Vācijas valdība tiesas sēdē norādīja, pret ko neviens neiebilda, ka vecuma robeža pamata lietā nav piemērojama reģionos, kuros ir konstatēts zobārstu, kuri noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, trūkums. Tāpat tā apgalvoja, ka veselības aizsardzības jomā ir svarīgi, ka valsts var izmantot savu rīcības brīvību, lai veiktu nepieciešamos pasākumus, un ne tikai gadījumā, kad tā saskaras ar tādu aktuālu problēmu kā pārāk liels ārstu skaits, bet arī gadījumā, kad pastāv slēpts šādas problēmas rašanās risks.
- 73 Šajā sakarā, ņemot vērā dalībvalstu rīcības brīvību, kas minēta šī sprieduma 51. punktā, ir jāatzīst, ka tādas situācijas gadījumā, kad zobārstu, kuri noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, skaits ir pārāk liels vai kad pastāv slēpts šādas problēmas rašanās risks, dalībvalsts var uzskatīt par vajadzīgu noteikt vecuma robežu, kāda ir pamata lietā, lai atvieglotu piekļuvi nodarbinātībai jaunākiem zobārstiem.
- 74 Tomēr valsts tiesa ir tā, kurai ir jāpārbauda šādas situācijas esamība.
- 75 Šādā gadījumā būtu vēl jāpārbauda, vai pasākums pamata lietā ir konsekvents, ņemot vērā četrus izņēmumus, kas minēti šī sprieduma 16. punktā.

76 Šajā sakarā pirmie trīs no šiem izņēmumiem, kas ir paredzēti vai nu īpašām situācijām, kad trūkst zobārstu, kas noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, vai arī ir ierobežoti laikā, nekavē mērķa — kas paredz atvieglot jaunu zobārstu, kuri noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, piekļuvi darba tirgum — sasniegšanu. Ceturtais izņēmums attiecas uz nozari ārpus obligātās veselības apdrošināšanas sistēmas un nekādi neietekmē jaunu zobārstu, kas strādā obligātās veselības apdrošināšanas sistēmā, piekļuvi minētajam tirgum.

77 No minētā izriet, ka, ja tāda pasākuma kā pamata lietā mērķis ir nodarbinātības iespēju sadale starp paaudzēm zobārstu, kas ir noslēguši līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, profesijā, no tā izrietošo atšķirīgo attieksmi vecuma dēļ var uzskatīt par objektīvi un saprātīgi pamatotu ar šo mērķi un līdzekļus šī mērķa sasniegšanai — par atbilstošiem un vajadzīgiem, ciktāl pastāv tādas situācijas, kad zobārstu, kas noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, skaits ir pārāk liels, vai pastāv slēpts šādas situācijas rašanās risks.

78 Līdz ar to uz pirmo un otro jautājumu ir jāatbild, ka:

- Direktīvas 2. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts pasākumu, kāds ir pamata lietā, ar kuru tiek noteikta maksimālā vecuma robeža, šajā gadījumā 68 gadi, lai strādātu zobārsta, kas noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, profesijā, ja šī pasākuma vienīgais mērķis ir aizsargāt pacientu veselību pret šo zobārstu darba kvalitātes samazināšanos pēc minētā vecuma sasniegšanas, ņemot vērā, ka šāda pati vecuma robeža netiek piemērota zobārstiem, kas nav noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm;
- Direktīvas 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neaizliedz tādu pasākumu, ja tā mērķis ir nodarbinātības iespēju sadale starp paaudzēm tādu zobārstu profesijā, kas ir noslēguši līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, gadījumā, ja, ņemot vērā situāciju attiecīgajā nodarbinātības tirgū, šis pasākums ir atbilstošs un vajadzīgs šī mērķa sasniegšanai;

- valsts tiesai ir jānosaka tāda pasākuma mērķis, ar kuru tiek noteikta minētā vecuma robeža, noskaidrojot šī pasākuma saglabāšanas iemeslu.

Par trešo jautājumu

⁷⁹ Trešais jautājums attiecas uz sekām, kādas ir jāizsecina no konstatējuma, ka valsts tiesību norma, kas bija spēkā pirms Direktīvas pieņemšanas, nav saderīga ar šo direktīvu, ja valsts tiesību akti neparedz tās atcelšanu.

⁸⁰ Tiesa ir atzinusi, ka pienākums ievērot Kopienu tiesību pārākumu attiecas uz visām administratīvajām iestādēm (skat. it īpaši 1989. gada 22. jūnija spriedumu lietā 103/88 *Costanzo, Recueil*, 1839. lpp., 32. punkts, un 1999. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-224/97 *Ciola, Recueil*, I-2517. lpp., 30. punkts). Šis apsvērums ir piemērojams tādām administratīvajām iestādēm kā *Berufungsausschuss für Zahnärzte für den Bezirk Westfalen-Lippe*. Fakts, ka valsts tiesību normas pamata lietā pastāvēja jau pirms Direktīvas spēkā stāšanās, nav būtisks. Tāpat nav nozīmes tam, ka šīs tiesību normas neparedzēja valsts tiesai iespēju novērst to piemērošanu gadījumā, ja tās nav saderīgas ar Kopienu tiesībām.

⁸¹ Tādēļ uz trešo jautājumu ir jāatbild, ka gadījumos, kad tāds tiesiskais regulējums kā pamata lietā, ņemot vērā tā mērķi, ir pretrunā Direktīvai, valsts tiesai, kas izskata lietu starp privātpersonu un tādu administratīvo iestādi kā *Berufungsausschuss für Zahnärzte für den Bezirk Westfalen-Lippe*, ir jāizlemj par šī tiesiskā regulējuma nepiemērošanu, pat ja tas ir pastāvējis pirms Direktīvas spēkā stāšanās un valsts tiesību akti neparedz minētā regulējuma atcelšanu.

Par tiesāšanās izdevumiem

82 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

- 1) Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīvas 2000/78/EK, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju, 2. panta 5. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu valsts pasākumu, kāds ir pamata lietā, ar kuru tiek noteikta maksimālā vecuma robeža, šajā gadījumā 68 gadi, lai strādātu zobārsta, kas noslēdzis līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, profesijā, ja šī pasākuma vienīgais mērķis ir aizsargāt pacientu veselību pret šo zobārstu darba kvalitātes samazināšanos pēc minētā vecuma sasniegšanas, ņemot vērā, ka šāda pati vecuma robeža netiek piemērota zobārstiem, kas nav noslēguši līgumus ar sociālās apdrošināšanas iestādēm.

Direktīvas 2000/78 6. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas neaizliedz tādu pasākumu, ja tā mērķis ir nodarbinātības iespēju sadale starp paaudzēm tādu zobārstu profesijā, kas ir noslēguši līgumu ar sociālās apdrošināšanas iestādēm, gadījumā, ja, ņemot vērā situāciju attiecīgajā nodarbinātības tirgū, šis pasākums ir atbilstošs un vajadzīgs šī mērķa sasniegšanai.

Valsts tiesai ir jānosaka tāda pasākuma mērķis, ar kuru tiek noteikta minētā vecuma robeža, noskaidrojot šī pasākuma saglabāšanas iemeslu;

- 2) gadījumos, kad tāds tiesiskais regulējums kā pamata lietā, ņemot vērā tā mērķi, ir pretrunā Direktīvai 2000/78, valsts tiesai, kas izskata lietu starp privātpersonu un tādu administratīvo iestādi kā *Berufungsausschuss für Zahnärzte für den Bezirk Westfalen-Lippe*, ir jāatstāj šis tiesiskais regulējums nepiemērots, pat ja tas ir pastāvējis pirms šīs direktīvas spēkā stāšanās un valsts tiesību aktos nav paredzēta minētā regulējuma atcelšana.

[Paraksti]